

We Lwowie dnia 22. grudnia 1899.

Aleg. 8

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowej sprzedaży soli.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisji solnej z dnia 2. marca 1899 powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 15. marca 1899 następujące uchwały:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego o sprzedaży soli pod jego zarządem w roku 1898 przyjmuje się do wiadomości.

II. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wdrożył rokowania z c. k. Rządem o taką zmianę warunków sprzedaży soli pod zarządem kraju, ażeby czas trwania tego układu został na dłuższy szereg lat ustalonym, z odpowiedniem także przedłużeniem terminu wypowiedzenia umowy dla stron obu.

III. Poleca się Wydziałowi krajowemu ażeby wziął pod rozagę reorganizację krajowego Biura solnego i jego służby pomocniczej stosownie do obecnego rozwoju tego przedsiębiorstwa krajowego, w kierunku poprawy i ustalenia materyalnego bytu funkcyonaryuszów i żeby odpowiednie wnioski w tej mierze przedłożył Sejmowi na najbliższej sesyi.

IV. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przyspieszył wciąganie Wydziałów powiatowych do współudziału w kontroli nad drobiazgową sprzedażą soli w składach filialnych.

V. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by zastanowił się nad sposobem opakowania soli bydlęcej jakoteż kainitu.

Sejm wzywa c. k. Rząd:

1. ażeby przyspieszył decyzję swoją względem oddania Wydziałowi krajowemu istniejących w zachodnich powiatach kraju kolejowych składów soli kamiennej i w ogóle ażeby przyspieszył sfinalizowanie warunków urządzenia sprzedaży soli kamiennej w zachodniej części kraju pod zarządem kraju w taki sam sposób, jak jest urządzoną sprzedaż warzonki w 60 powiatach wschodnich i to z zastrzeżeniem ważności umowy na dłuższy peryod czasu, tudzież z oznaczeniem dłuższego terminu wzajemnego prawa wypowiedzenia jej.

2. ażeby nie urządził projektowanych rządowych składów soli na stacyach c. k. kolei państwowych i w ogóle ażeby co do urzędzeń dotyczących sprzedaży soli w salinach albo po za salinami w obrębie Królestwa Galicyi i Lodomerji wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem działać zechciał w ścisłem porozumieniu z Wydziałem krajowym.

3. co do zmiany formy topek ze stózkowej w Rostkową i opakowania dla nich, Sejm ponownie wzywa c. k. Rząd, iżby wykonanie tego żądania przyspieszył.

4. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby rozszerzył eksploatację kałuskich kopalni kainitu i przyspieszył budowę kolei dowozowej z tamtejszych salin do stacyi c. k. kolei państwowej, a całą sprzedaż wyprodukowanego kainitu ażeby porучzył Wydziałowi krajowemu.

5. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby wdrożył rokowania z królewskim Rządem węgierskim o zniżenie fiskalnych cen soli — przedewszystkiem zaś cen soli dla bydła.

6. Wzywa się c. k. Rząd, by gospodarzom wiejskim, posiadającym bydło, wolno było pobierać surowicę nie tylko tym, którzy zamieszkują gminy, w których surowica się znajduje, ale i tym, którzy sąsiednie gminy zamieszkują w oddaleniu do 15 km. drogi, celem poprawienia paszy, a tem samem podniesienia chowu bydła.

W roku bieżącym tj. od 1. stycznia do 31 października 1899 pobrały krajowe zastępstwa sprzedaży soli, a względnie konsumenci, następujące ilości soli warzonki, soli kamiennej, soli bydlęcej i kainitu.

Sól warzonka:

1. w miesiącu	z kontygentu	za gotówkę	razem
	centnarów	metrycznych	
styczniu	34.323	2.078	36.401
lutym	32.560	3.588	36.148
marcu	34.532	4.271	38.603
kwietniu	34.308	2.041	36.349
maju	35.580	3.460	39.040
czerwcu	34.964	9.243	44.207
lipcu	40.171	4.147	44.318
sierpniu	40.000	6.711	46.711
wrześniu	40.000	3.916	43.916
październiku	40.000	8.889	48.889
	3,662.238	48.344	414.582

to jest o 113 wagonów więcej niż w tych samych miesiącach roku zeszłego.

Sól kamienna:

Razem w 10 miesiącach r. 1899 2855 centn. metr. tj. o 886 c. m. więcej niż w roku zeszłym.

Sól bydlęca:

Razem w 10 miesiącach r. 1899 4429 centn. metr. tj. 34 centn. więcej niż w roku zeszłym.

Kainit:

Do końca października 250 wagonów, tj. o 97 wagonów więcej, niż w tych samych miesiącach roku zeszłego.

Rozwój sprzedaży wszystkich produktów solnych jest zatem widoczny i Wydział krajowy ma prawo stwierdzić, że to jest wynikiem jego starań, jak również zaznaczyć, że sam fakt tak stosunkowo znacznego wzrostu konsumpcji jest najlepszym świadectwem, że nabywanie soli przystępniejszem się stało.

Pod względem finansowym sprawa przedstawia się obecnie w ten sposób, że po spłaceniu wszystkich niedoborów z dniem 31 października br. pozostaje nadwyżka dochodów w kwocie 38.057 zł. 86 ct. Do kwoty tej nie policzono zupełnie wartości inwentarza, który nadwyżkę tę o co najmniej 4000 zł. mógłby podnieść.

Oprócz wydatku 3000 zł., które Wydział krajowy z funduszu solnego przeznaczył na wsparcie dotkniętych w tym roku klęską powodzi powiatów, obrócono w r. b. kwotę 4.097 zł. 01 ct. na bonifikację dla zastępców w wypadkach, w których bez pomocy takiej bonifikacji nie mogliby z powodu wysokich kosztów dowozu sprzedawać soli po cenie przez Wydział krajowy oznaczonej.

Bonifikacjami temi, których wysokość stale wzrasta, reguluje Wydział krajowy cenę soli w drobnej sprzedaży, używając nadwyżki, uzyskanej na tych relacjach, w których koszt dowozu są niskie, na pomnożenie prowizji zastępstwa, które dalej od saliny jest położone i soli po cenie oznaczonej przez Wydział krajowy bez tej pomocy nie mogłoby sprzedawać. W systemie udzielania tych bonifikacji upatruje Wydział krajowy jedyny sposób do udoskonalenia organizacji, mającej na celu uregulowanie i zrównanie ceny soli. Chcąc jednak system ten konsekwentnie przeprowadzić, musi Wydział krajowy starać się o uzyskanie takiego stanowiska w handlu solą, ażeby z jednej strony mógł zamówienia zastępstw swoich bez przeszkody i jak

najrychlej zrealizować, z drugiej strony wyrobić w każdym zastępcy sprzedaży soli to przekonanie, że w razie odebrania mu za nadużycia zastępstwa, uniemożliwia mu samoistny hurtowny handel solą. Musi zatem Wydział krajowy starać się o to, aby miał jak najwięcej soli do dyspozycji i tem tłumaczą się wszelkie w tym kierunku czynione kroki i zabiegi, wywołujące od czasu do czasu skargi ze strony rzekomo pokrzywdzonych prywatnych handlarzy. Faktem jest, że tych właśnie kilka indywiduów, które niepokoją skargami swoimi wszelkie władze, należało do tej klasy handlarzy-spedytorów, którzy monopolizowali handel solą w swoich rękach i doprowadzili do tego, że Wysoki Sejm sprawą tą się zająć musiał. Wydział krajowy widząc, że interes tych kilku jednostek nie może być przeciwstawiany interesom kilkomilionowej ludności, zwalcza z całą energią ich zabiegi i niejednokrotnie przedstawiał c. k. Władzom skarbowym, jakie wyniknęłyby skutki, gdyby skarżący się jakikolwiek wpływ na handel solą odzyskali. Przepisy o wolnym handlu solą, które swojego czasu umieli skarżący wyzyskać w ten sposób, iż mieli w rękach monopol sprzedaży soli i dyktowali całej ludności cenę, są przyczyną, że pojawiają się niekiedy zarządzenia, które napawają prywatnych handlarzy nadzieją, iż utracony teren odzyskają. Takimi zarządzeniami były utrudnienia, które nam czyniono na niektórych salinach przy zakupnie soli za gotówkę, w końcu zarządzenie c. k. Ministerstwa skarbu z d. 12 sierpnia b. r., które do pewnego stopnia stawiało Wydział krajowy na drugim planie w obec prywatnych handlarzy, pozwalając na sprzedawanie soli za gotówkę Wydziałowi krajowemu, dopiero po zaspokojeniu zamówień prywatnych. Zarządzenia te odbiły się chwilowymi brakami soli a względnie podwyższeniem jej ceny w Brzozowie, Rymanowie, Tarnopolu, czego oczywiście Wydział krajowy na swoją odpowiedzialność brać nie może. Było to naturalnem następstwem odmówienia Wydziałowi krajowemu prawa nabycia potrzebnej mu ilości soli do zaspokojenia zastępstw, ale zarazem okazały dowodnie, że z chwilą, gdy zastępstwo Wydziału krajowego soli na składzie nie ma, prywatni handlarze zaraz cenę soli znacznie podnoszą. Jest to wiernym obrazem stosunków, jakie już dawniej panowały i które weszłyby zaraz w życie, gdyby Wydział krajowy nie zajmował tego silnego stanowiska w handlu solą, jakie obecnie zajmuje.

Pośpieszamy jednak ze stwierdzeniem, że tak c. k. krajowa Dyrekcyja skarbu jak i c. k. Ministerstwo skarbu przedstawienia nasze w tym kierunku iak najprzychylniej załatwiło — a mianowicie c. k. Dyrekcyja przez liczne, najczęściej telegraficzne, polecenia do salin, aby nam sól wydawały — c. k. Ministerstwo zaś przez zarządzenie, które umożliwi nam nabywanie większych ilości soli niż dotychczas, bez żadnej przeszkody.

W wykonaniu poleceń Wysokiego Sejmu, w sprawie rokowań z c. k. Rządem o ustalenie stosunku naszego w sprawie sprzedaży soli, wystosowaliśmy do c. k. Ministerstwa Skarbu memorandum z d. 14 lipca 1899 L. 18569, w którym zarazem motywowaliśmy rezolucye ad 1, 2, 3, 4, 5 i 6 uchwalone. Oprócz tego delegował Wydział krajowy do Wiednia z końcem sierpnia b. r. Szefa Dep. I. p. Adolfa Vayhingera i kierownika biura solnego p. Stanisława Miziewicza, w połowie października zaś powtórnie tegoż kierownika, celem bliższego umotywowania sprawy i omówienia w c. k. Ministerstwie skarbu jej szczegółów. Według informacji, jakie otrzymaliśmy w c. k. Ministerstwie skarbu, zostaną wszystkie sprawy w krótkim czasie załatwione, tak, że według wszelkiego prawdopodobieństwa, będziemy mogli zdać o tem relacyę jeszcze przed ukończeniem obrad Wysokiego Sejmu.

Wydziały powiatowe wciaga Wydział krajowy do współdziału w kontroli nad drobiazgową sprzedażą soli w składach głównych i filialnych w miarę postępującej ich organizacyi.

Sprawy praktycznego opakowania soli, jako też soli bydłowej i kainitu nie spuszcza Wydział krajowy z oka i ma nadzieję, że będzie mógł nie długo wykazać się pomyślnymi w tym kierunku rezultatami.

W wykonaniu uchwały ad III. w której Wysoki Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby wziął pod rozagę reorganizacyę krajowego Biura solnego i jego służby pomocniczej, stosownie do obecnego rozwoju tego przedsiębiorstwa krajowego, w kierunku poprawy i ustalenia materyalnego bytu funkcyonaryuszów i aby odpowiednie wnioski w tej mierze przedłożył Sejmowi na najbliższej sesyi — pozwala sobie Wydział krajowy przedstawić Wysokiemu Sejmowi odpowiedni projekt.

Wydział krajowy proponuje utworzenie funduszu emerytalnego, do którego wpływałyby corocznie a) pewna kwota z nadwyżki zysków ze sprzedaży soli, b) 3% od płacy każdego z urzędników solnych, c) jednorazowe wkładki w myśl §. 35 i 38 statutu emerytalnego z dn. 15. lutego 1898. Fundusz ten będzie własnością funduszu solnego i po spełnieniu zobowiązań, jakie na nim ciążyć będą, wcielony zostanie z całym ewentualnym przyrostem do funduszu rezerwowego solnego, z którym dalsze losy dzielić będzie.

Urzędnicy solni, których etat podajemy niżej, korzystać będą z zabezpieczenia z tego funduszu, tak co do płacy emerytalnej, jak i płac wdowich w tej mierze, jak to postanawia statut emerytalny dla urzędników i sług etatowych Wydziału krajowego z d. 15. lutego 1898 r. z tem jednak zastrzeżeniem, że wszelkie wydatki w tym kierunku ponosić ma fundusz solny i że fundusz krajowy do żadnych świadczeń z tytułu przyznania tych praw urzędnikom solnym nie jest obowiązany.

Wydział krajowy ma zamiar prawa te przyznawać dotychczasowym funkcyjnaryuszom, bez względu na ich wiek i od chwili ich wstąpienia do służby przy sprzedaży soli. Wyjątkowe to postanowienie w pierwszej swej części właśnie ze względu na konkretne stosunki obecne, jak również ze względu na naturalny przebieg spraw ludzkich, nie może pociągnąć za sobą długiego i znacznego obciążenia funduszu, a w każdym razie takiego obciążenia, żeby mogło ono przeważać wartość takiego kroku, jeżeli się nań ze stanowiska humanitarnego i własnego interesu zatrzymania funkcyjnaryuszów przez kilkoletnie zajęcia już należycie ukwalifikowanych, zapatrywać będziemy. Za drugą częścią wniosku przemawia ta okoliczność, iż Wydział krajowy przy ustanawianiu pierwotnego etatu Zarządu solnego miał zamiar przyznać funkcyjnaryuszom Zarządu solnego tanyemę od zysków, w tym celu, aby mogli oni zabezpieczyć się czy to na rentę, czy też na kapitał pośmiertny w którym z Towarzystw asekuracyjnych. Myśl ta spowodowała nawet ustanowienie niższych plac niż to pierwotnie było w planie. Gdy jednak sprawa solna początkowo tylko same straty wykazywała, nie mogło być mowy o jakiegokolwiek tanyemie — wobec czego funkcyjnaryusze Zarządu solnego przy uszczuplonych swoich placach o zabezpieczeniu się myśleć nie mogli. Wydział krajowy jest zatem zdania, że działa w myśl intencji Wysokiego Sejmu, jaka okazuje się z powołanej na wstępie uchwały, jeżeli proponuje przyznanie tych lat służby, które funkcyjnaryusze solni przy krajowej sprzedaży soli już spędzili.

Etat obecny osób i plac kraj. Zarządu sprzedaży soli przedstawia się jak następuje:

1.	Kierownik biura (placa adjunkta Wydz. kraj. z dodatkiem pięcioletnim i dodatkiem osobistym)	2.400 zł.
2.	Naczelný kontrolor (za kontraktem)	3.000 "
3.	Adjunkt	1.500 "
4.	Kontrolor	1.500 "
Rachmistrze:		
5.		1.320 "
6.		1.320 "
7.		1.200 "
8.		1.100 "
9.		1.100 "
10.	dyurnista	360 "
11.	woźny	600 "
Pełnomocnicy:		
12.	przy salinach (spedytorzy)	1.300 "
13.	" " "	1.200 "
14.	" " "	1.100 "
15.	" " "	1.100 "
16.	" " "	1.000 "
17.	" " "	1.000 "
18.	" " "	1.000 "
19.	" " "	1.000 "
20.	" " "	960 "
21.	" " "	700 "

Razem 27.080 zł.

Proponowany przez Wydział krajowy obecnie etat płac różni się o kwotę 2.590 zł. od dotychczasowego. Wydział krajowy czyni tym wnioskiem zadość uchwale Wysokiego Sejmu, co do reorganizacji krajowego Biura solnego stosownie do obecnego rozwoju tego przedsiębiorstwa i co do poprawy materialnego bytu funkcyjaryuszów.

Wobec tego Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego o sprzedaży soli w zarządzie kraju przyjmuje się do wiadomości.

2. Z nadwyżki dochodów ma być utworzony fundusz rezerwowy i fundusz emerytalny — ten ostatni celem zabezpieczenia emerytury, względnie pensyi wdowich i sierocińskich dla urzędników krajowego Zarządu sprzedaży soli.

3. Z każdorocznej nadwyżki wpływać ma połowa do funduszu rezerwowego, połowa zaś do funduszu emerytalnego aż do tego czasu, w którym ten ostatni fundusz osiągnie kwotę 150.000 zł.

4. Z odsetek funduszu emerytalnego i z dochodu z wkładek będą wypłacane emerytury względnie pensye wdowie i sierocińskie. Ewentualny chwilowy niedobór pokryją odsetki funduszu rezerwowego z obowiązkiem funduszu emerytalnego do zwrotu zaliczki w miarę wzrostu jego dochodów.

5. Do korzystania z funduszu emerytalnego przy zastosowaniu w całej rozciągłości przepisów statutu emerytalnego, ustanowionego uchwałą sejmową z dnia 15. lutego 1898 będą mieć prawo zamianowani przez Wydział krajowy urzędnicy i słudzy krajowego Zarządu sprzedaży soli, z tem jednakże zastrzeżeniem, że z tytułu tej uchwały urzędnicy ci i słudzy nie mogą sobie rościć żadnej pretensyi do zaopatrzenia z funduszu krajowego, lecz jedynie z odsetek funduszu emerytalnego solnego i to w tej wysokości, do jakiej on w danym czasie wzrośnie.

W razie, gdyby na przypadek rozwiązania Biura solnego odsetki funduszu emerytalnego solnego nie wystarczyły na wypłatę emerytur i płac wdowich w pełnej kwocie mają być te emerytury i płace w odpowiedniej stosunkowej kwocie zmniejszone. Odnosi się to także do emerytur i płac przed czasem takiej redukcji już wymierzonych.

6. Sejm upoważnia Wydział krajowy do uwzględnienia przekroczonego wieku przy obsadzaniu posad nowego etatu, jeżeli chodzić będzie o nominację funkcyjaryuszów przy krajowym Zarządzie sprzedaży soli już zajętych, którym liczyć się będą lata służby od pierwszej chwili przyjęcia ich do służby przy sprzedaży soli. Dodatki pięcioletnie policzane będą dopiero od czasu zamianowania na posadę etatową. Przy ewentualnej nominacji z poza grona funkcyjaryuszów zajętych już obecnie przy Zarządzie sprzedaży soli, mają być zastosowane co do wieku i kwalifikacji analogiczne przepisy dla urzędników krajowych, przyczem przy ocenianiu kwalifikacyi w pierwszym rzędzie ma być uwzględnione ukończenie szkoły handlowej.

7. Urzędnicy krajowego Zarządu sprzedaży soli są obowiązani w myśl przepisów statutu emerytalnego z dnia 15. lutego 1898 do opłacania bieżącej wkładki rocznej wynoszącej 3% od płacy w czynnej służbie do wymiaru emerytury policzalnej i jednorazowej wkładki w wysokości $\frac{1}{3}$ części płacy od każdego podwyższenia tejże.

Nowo przyjęci urzędnicy z poza grona obecnych funkcyjaryuszów solnych, którym w myśl punktu 6-go liczyć się będą lata służby od chwili przyjęcia ich do służby przy sprzedaży soli, obowiązani są płacić wkładkę jednorazową także od pierwszej przyznanej im płacy.

8. Fundusz emerytalny jest własnością funduszu solnego — wskutek czego po spełnieniu swoich zobowiązań wobec urzędników krajowego Zarządu sprzedaży soli, którym przyznane będzie prawo korzystania z niego, lub po zwolnieniu go w jaki kolwiek sposób od tych zobowiązań, ma być wcielony do funduszu rezerwowego solnego.

9. Etat urzędników i sług krajowego Zarządu sprzedaży soli ustanawia Sejm jak następuje:

Biuro centralne:

	płaca	dodatek aktywalny	razem
1. Kierownik biura	2.400	420	2.820
2. Adjunkt conceptowy	1.400	300	1.700
3. Kontrolor	1.400	200	1.600
4. Adjunkt rachunkowy	1.400	240	1.640
5. Oficyał	1.110	180	1.280
6. Oficyał	1.110	180	1.280
7. Asystent	800	100	900
8. Asystent	800	100	900
9. Praktykant	600	100	700
10. Praktykant	600	100	700
11. Aplikant	500	—	500
12. Wozny	500	50	550

Biura spedycyi soli przy salinach:

Pełnomocnicy do poboru soli krajowej:

	płaca	dodatek aktywalny	razem
13. Pełnomocnik	1.200	240	1.440
14. "	1.200	240	1.440
15. "	1.000	200	1.200
16. "	1.000	200	1.200
17. "	1.000	200	1.200
18. "	1.000	200	1.200
19. "	1.000	200	1.200
20. "	1.000	200	1.200
21. "	800	160	960
22. "	800	160	960

Z Rady Wydziału kraj. Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Adolf Vayhinger w. r.

Członek Wydziału krajowego.